

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Соціально-психологічний факультет
Кафедра психології, логопедії та інклюзивної освіти

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ:
СУЧАСНІСТЬ, ІННОВАЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ**

**Збірник наукових праць
за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції
(Україна, Житомир, 4 квітня 2024 року)**

**«Topical Issues of Personal Development: Modernity,
Innovations, Prospects»**

**Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І.Франка
2024**

УДК 159.923.2

А 43

Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол № 6 від «26» квітня 2024 року)

Рецензенти:

СЛОЗАНСЬКА Ганна – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

ВІНС Вікторія – кандидатка психологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри практичної психології Університету Григорія Сковороди в Переяславі.

ЛЕМЕЩУК Марина - кандидатка психологічних наук, доцентка, в.о. завідувачки кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

ЗАГУРСЬКА Інна - кандидатка психологічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціальної та практичної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка.

А 43 **Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:** Збірник наукових праць за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 4 квітня 2024 року) / Ред. колегія: Л.Котлова, Л.Бутузова, С.Максимець / М-во освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соціально-психологічний факультет. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 388 с.

У збірнику подано наукові праці учасників II Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 4 квітня 2024 року в м. Житомирі на базі соціально-психологічного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка. Збірник адресовано науковцям, фахівцям-практикам, здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними науковими досягненнями, проблемами і перспективами в психології, логопедії, педагогіці, соціальній роботі та інклюзивній освіті.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за науковий та літературний зміст опублікованих матеріалів несуть їх автори. Думки редакторів можуть не збігатися з позицією авторів.

УДК 159.923.2

©Автори публікацій, 2024

©Житомирський державний університет імені Івана Франка, оригінал-макет, 2024

ЗМІСТ

Bondarchuk O. Diagnosis of emotional intelligence in students	8
Bondareva E. Formation of life prospects of students in the process of teaching psychological disciplines	9
Jabarova L. Prevention of psychological stress in military personnel during the divorce period modern possibilities of forensic	13
Rukhieva Kh., Soibjonov J. Psychological examination	15
Šilonová V., Klein V. Výskumy zamerané na inkluzívnu edukáciu sociálne znevýhodnený detí v materských školách	19
Андрієвська М. Роль вчителя-логопеда у забезпеченні психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП	30
Бабчук М. Сучасні дослідження фізичного перфекціонізму	32
Бабчук О., Васьканич О. Особливості емоційної стійкості педагогів закладів дошкільної освіти	36
Бєлова О. Мовленнєва самоактивація дітей старшого дошкільного віку з логопатологією	39
Бирка А. Психологічні особливості розвитку особистісної ідентичності у дітей дошкільного віку	43
Білецька В., Максимець С. Особливості міжособистісних стосунків молодших школярів з мовленнєвими порушеннями	46
Бондар В. Логопедичні методи роботи з дітьми з порушеннями звуковимови	49
Булгакова О., Савченкова М. Психологічні особливості дистанційного навчання	51
Бурдейна М., Максимець С. Чинники готовності майбутніх логопедів до професійної діяльності	54
Вдовиченко Т. Вплив творчої уяви на розвиток мовлення дошкільника	56
Велічко Г. Психологічні особливості віктимності	58
Волківська А., Осовська Г. Стимули та недоліки, які впливають на академічну успішності студента	61
Гаврилов О., Гаврилова Н. Особливості використання піктограм у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями помірного ступеня	69
Галецька Ю. Використання театралізованої гри в процесі формування комунікативних навичок дошкільників з порушеннями мовлення	74
Гладуш В., Ковачова Б. Навчання дітей з диспраксією в дошкільному закладі освіти: від виявлення труднощів до успішної інклюзії	77
Головізіна Т. Психологія сприйняття шлюбно-сімейних відносин	81
Горчинський Р. Підвищення рівня обізнаності фахівців соціальної сфери з питань ідентифікації домашнього насильства стосовно дітей	83
Гріщенко К. Мнемотехніка як ефективний інструмент для корекції порушень зв'язного мовлення дітей дошкільного віку	86
Гуданич Н. Технології розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	90
Гулько С. Технологічне забезпечення надання соціальних послуг	92

Гущенко О. Теоретичний аналіз психологічних особливостей ставлення школярів до дітей з особливими потребами	95
Денисюк Є. Казкотерапія як метод подолання мовленнєвих порушень у дітей	99
Дідора М., Головізіна Т. Шлюбно-сімейні відносини на різних етапах спільного життя	101
Дмитрієва С., Рачук Л. Психологічні особливості синдрому «професійного вигорання» у працівників освіти	106
Дмитрієва С., Безноско К. Особливості уяви у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення	111
Дмитрієва С., Делех Б. Механізми і фактори психологічного впливу сучасного українського мистецтва в умовах війни на особистість	115
Дмитрієва С., Іваненко К. Психологічна мотивація майбутніх вчителів-логопедів до професійної діяльності	119
Дмитрієва С., Шегеда М. Корекційна робота з дітьми з порушеннями мовлення з використанням освітніх інноваційних технологій	121
Довжинець О. До проблеми розвитку уваги дошкільників з мовленнєвими порушеннями	124
Долінчук І., Кирилюк Н. Особливості розвитку пам'яті дошкільників з порушеннями мовлення	125
Древаль Ю. До питання щодо застосування мотиваційної теорії Ш. Річі та П. Мартіна у сфері охорони праці	127
Дуля А. Підготовка майбутніх соціальних працівників до представництва інтересів соціально вразливих груп населення	130
Загребельна О. Вплив логоритміки на розвиток мовлення дітей молодшого шкільного віку	134
Загутіна-Візер Я., Денисюк О. Ефективна міждисциплінарна взаємодія фахівців в інклюзивному середовищі закладу освіти	138
Ілющенко І., Гулак І. Рання логопедична корекція	141
Калінчук А. Дослідження типу прив'язаності жінок у контексті їх шлюбного вибору	143
Карпенко Н., Мірошниченко О. Роль родини в реабілітації дітей з порушенням мовлення	146
Катеринич А. Техніки театрального мистецтва та їх вплив на соціальну інтеграцію молодих людей з інвалідністю: виклики та можливості для фахівця соціальної сфери	150
Кичук І. Ефективні методи соціально-педагогічного супроводу для учнів з ПМР в освітньому процесі	152
Ковиліна В. Paths of change in inclusive education of Ukraine	155
Козак К. Формування комунікативних навичок дітей з ПМР як науково-педагогічна проблема	158
Колодій В. Комунікативна компетентність логопеда як професійно значуще утворення його діяльності	161

Константи́н О. Кому́нкативний паспорт як засіб соціалізації немовленнєвих дітей	163
Копаниця К. Максимець С. Психолого-педагогічні особливості дітей, які мають легкі інтелектуальні порушення	166
Коренблат О. Підходи до структури кому́нкативної толерантності	168
Котелевець А. Соціальна активність як складова професійної діяльності соціальних працівників	172
Котлова Л. Значення сенсорного розвитку в ранньому дитинстві	174
Котлова Л., Дідух К. Ефективні інтерактивні технології у роботі із дітьми-логопатами	176
Котлова Л., Іскрижицька А. Корекційна робота логопеда при сигматизмі	179
Котлова Л., Микитчук Л. Здоров'язбережувальні технології у логопедичній роботі	181
Котлова Л. Перець К. Психолого-педагогічні аспекти мовленнєвого розвитку дітей із аутизмом	183
Кравченко О. Гендерна складова у програмах підготовки майбутніх соціальних працівників	186
Красікова Н. Роль комп'ютерно-орієнтованих технологій у роботі логопеда в закладах дошкільної освіти	189
Красніцька О., Максимець С. Особливості використання логоритміки у освітньому просторі дошкільного закладу	191
Кулієва К. Психофізіологічні аспекти безсоння	194
Левицький В. До питання затримки психофізичного розвитку, як проєкції біологічних і соціальних чинників на віковий генезис	196
Лехолетова М. Інноваційні технології у процесі професійної підготовки соціальних працівників	199
Листопад О. Технологія розвитку креативності педагога	202
Лісова Л. Пропозиції щодо оптимізації роботи логопеда інклюзивно-ресурсного-центру	205
Лозова О. Діяльнісний підхід у реалізації завдань stem-освіти	208
Лонська О. Особливості розвитку словникового запасу у дітей молодшого шкільного віку з мовленнєвими порушеннями	211
Лях В. Соціальний проєкт як організаційна форма соціальної роботи	214
Мардарова І. Цифровий контент як показник інформаційно-кому́нкативної компетентності викладача	217
Мартинюк О. Особливості розвитку адаптивних здібностей у школярів з мовленнєвими порушеннями	219
Меліченко Т., Меліченко В. Фізична та психологічна реабілітація військовослужбовців на етапі одужання після поранень	223
Мілевська О. Особливості кому́нкативної поведінки дошкільників з загальним недорозвитком мовлення	229
Мірошніченко О., Бовсунівська Я. Логопедична робота з розвитку словника дітей дошкільного віку із порушеннями мовленнєвого розвитку	233

Мітіна О. Психологічні аспекти готовності сучасних жінок до материнства	237
Мітіна С. Психолого-педагогічний супровід дітей з розладами спектра аутизму в освітньому просторі	241
Мороз О. Підготовка кваліфікованих кадрів для роботи в малих групових будинках	246
Москаленко В. Ідентичність як чинник зростання особистості в умовах травматичної ситуації	248
Мухіна Л. Проблема проєктування життєвої перспективи	253
М'яковський О., Аксьонова О. Чуріна А. Соціально-психологічні складові іміджу державного службовця	255
Нохріна І. Життєві стратегії студентської молоді	261
Овод Ю., Поплавська Д. Теоретичні основи взаємозв'язку спілкування в соціальних мережах та агресивності в студентському середовищі	263
Овод Ю., Фаренюк К. Роль соціально-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у ЗОШ	268
Ольховецький В. Особливості становлення особистості здобувача вищої освіти	272
Осадченко І., Данилюк О. Психопедагогічні рекомендації щодо адаптації українських дітей-біженців у польських школах	275
Остапчук Я. Методи діагностики психічних пізнавальних процесів дітей дошкільного віку інклюзивної форми навчання	280
Охремчук Н. Дидактичні ігри у роботі вчителя-дефектолога з дітьми з інтелектуальними порушеннями	284
Перепелюк Т. Ковальова К. Сім'я як чинник становлення самооцінки у дітей	289
Подлесний С. Метод кайдзен як каталізатор інновацій: перетворення освітньої практики в Україні	292
Поліщук В., Цегельник Т. Розвиток зорового гнозису у дітей з дискалькулією	296
Поліщук О. Розвиток пізнавальних процесів у молодших школярів з ООП	299
Поліщук С. Основні форми логопедичного впливу на розвиток мовлення дітей дошкільного віку зі стертою дизартрією	301
Примак Ю., Ляховець Л. Екзистенційна безпека особистості як проблема сучасної психології	305
Пудова О. Сучасні техніки сенсорного розвитку дітей дошкільного віку	308
Рачкінда Н. Теоретичні засади розвитку мовлення дітей дошкільного віку із знім методами ТРВЗ	310
Розієва В. Дослідження рівня розвитку творчого мислення у дітей - учнів художньої школи	312
Савицька Н. Прояви емоційно-поведінкових порушень у постінсультних пацієнтів	314
Святецька А. Психологічні фактори та чинники ризику розвитку депресивних станів у дітей та підлітків під час війни	317

Сімко А., Сімко Д. Особливості корекційно-логопедичної роботи з формування соціальної компетентності у дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення	320
Сладкова К., Бутузова Л. Труднощі формування психологічної готовності до навчання дошкільників із затримкою мовленнєвого розвитку	323
Соколівська В. Мовлення, як один з основних критеріїв оцінювання готовності дітей до школи	326
Стахова О., Зубрицька Д. Стресостійкість як професійно важлива якість майбутнього педагога-логопеда	329
Ступницька Ж. Теоретичні основи використання біоенергопластики та самомасажу з розвитку мовленнєвої моторики дітей із загальним недорозвиненням мовлення	332
Ткач О. Стимуляція виникнення перших емоційних реакцій у дітей зі зниженими показниками за шкалою апгар	336
Ткачишина О., Шаханова Т. Криза подружніх взаємин у родині демобілізованих військовослужбовців	338
Ткачук Т., Максимець С. Соціально-психологічна готовність до навчання в школі дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями.	343
Тубичко Ю. Features of text formation disturbances in children preschool age with expressive alaly	345
Федорова Ж., Максимець С. Психоемоційна стійкість вихователів та прояви емоційного вигорання	350
Фідоровська Л., Бутузова Л. Використання методів мнемотехніки у роботі з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення	353
Харченко А. Особливості створення ефективного інклюзивного середовища для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	358
Хоменко Н. Провідні компетентності майбутніх фахівців спеціальності «Спеціальна освіта»	362
Цибулько А. Розвиток мовленнєвих навичок у дітей із заїканням	366
Червоненко К. Підготовка майбутніх соціальних працівників до толерантної взаємодії з різними групами клієнтів	369
Чорна Л., Кудлаєнко С. Соціальні та психологічні методи управління в діяльності органів публічної влади	372
Швед О. Підготовка соціальних працівників для дистанційного консультування	376
Шведюк Н. Особливості розвитку мовлення дітей дошкільного віку із ЗНМ засобами логоритміки	379
Шевчук І. Кінезіологія у корекційно-розвитковій роботі з дітьми, які мають порушення зору	381
Шоу Бінбін Сфера міжетнічних відносин	386

вправи, вправи для регуляції м'язового тону, мовленнєві вправи без музики, вправи для концентрації уваги, музично-ритмічні вправи, ігри та заключні вправи.

Спів допомагає регулювати дихання та стимулює плавність мовлення. Логопед підбирає короткі, прості пісеньки, які дітям нескладно вивчити і які вони виконують, супроводжуючи спів жестикуляцією.

Вступні вправи - це ходьба в різних напрямках, рух по колу на однаковій відстані один від одного. Діти вчаться орієнтуватися в просторі, вловлювати ритм і темп музики.

Вправи для регуляції м'язового тону допомагають зменшити напруження м'язів. Зазвичай дітям пропонуються вправи на почергове розслаблення та натягнення м'язів і м'язових груп. Такі вправи допомагають розвивати координацію рухів і вчитися тримати рівновагу.

Мовленнєві вправи - це вимова коротких віршованих текстів, яка допомагає зменшити кількість запинок. Чотиривірші декламуються з жестами або без них.

Музично-ритмічні вправи сприяють кращому осмисленню емоційного підтексту музики, а також засвоєнню лексичного значення таких слів, як швидкий, повільний, спокійний. У такт музики, у повільному чи швидкому темпі, виконуються різні рухи. Такі вправи корисно поєднувати з мовленнєвими завданнями (наприклад, вимовити слово, речення, проспівати якусь фразу).

Дослідження розвитку мовленнєвих навичок у дітей із заїканням підкреслює важливість раннього виявлення та комплексного підходу до корекції цього порушення. Навчання та підтримка дітей з заїканням має бути індивідуалізованою та включати елементи, спрямовані на поліпшення як самого мовлення, так і психологічного самопочуття дитини. Використання різноманітних технік може допомогти дітям з заїканням досягти значного прогресу у покращенні комунікативних здібностей. Також важливо враховувати і підтримувати позитивне середовище в сім'ї та в закладі освіти, щоб забезпечити дітям підтримку та розуміння.

Література

1. Evidence for a rhythm perception deficit in children who stutter / E. A. Wieland et al. *Brain and Language*. 2015. Vol. 144. P. 26–34.
URL: <https://doi.org/10.1016/j.bandl.2015.03.008> (date of access: 14.03.2024).
2. Журавльова Л. С. Розвиток мовлення у старших дошкільників із заїканням засобами музично-дидактичних ігор: *автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: спец. 13.00.03 – «Корекційна педагогіка»*. Київ, 2009. С5.
3. Рібцун Ю. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі. Київ: ФОП Цибульська В. О., 2023. С. 116.

Червоненко Катерина Сергіївна,

кандидатка педагогічних наук,

доцентка кафедри психології та соціальної роботи,

комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради,

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ТОЛЕРАНТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ

Нестабільність та соціально-економічна напруженість в Україні вимагають постійного розширення сфери соціальної допомоги та послуг, спрямованих на задоволення нагальних потреб та вирішення актуальних проблем суспільства. Це актуалізує потребу у висококваліфікованих кадрах, зокрема, соціальних працівників, професійна діяльність яких зосереджена на забезпеченні ефективних соціальних відносин та взаємодії у соціумі, активізації особистісних та соціальних ресурсів клієнтів щодо вирішення проблем, підтримці та захисті населення в цілому. Це вимагає від фахівця не лише володіння професійними знаннями, уміннями та компетентностями, сформованості професійно важливих особистісних якостей та характеристик, а й готовності до ефективного спілкування та взаємодії з різними групами клієнтів у соціальному середовищі. Тому, одним з важливих завдань у системі професійної освіти майбутніх соціальних працівників виступає формування їх толерантності та готовності до толерантної взаємодії з клієнтами у процесі реалізації усіх напрямів професійної діяльності.

Проблема толерантності у сфері професійної підготовки майбутніх соціальних працівників багаторазово виступала предметом наукових розвідок провідних сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників. Так, особливу увагу у дослідженнях приділено вивченню толерантності як важливої особистісно-професійної якості та характеристики майбутніх фахівців (О. Василенко, О. Грива, Л. Завірюха, А. Скок); як професійної цінності у їх фаховій діяльності (Т. М. Besch та J.-S. Lee); як соціально-педагогічного інструменту взаємодії та співробітництва (Ю. Денисюк, Ю. Самойлова, Т. Сергієнко) тощо. Окремі положення особливостей формування толерантності майбутніх соціальних працівників/педагогів в умовах закладів вищої освіти (структуру толерантної особистості, умови, технологію, форми, методи та прийоми формування толерантності, толерантної поведінки й готовності до толерантної взаємодії) сформульовані у дослідженнях О. Гутник, В. Деляченко, О. Добровицької, О. Знобей, Т. Петренко, І. Прожоги, А. Ремньової, В. Санжаровець та ін.

Аналіз змісту та сутності категорії «толерантність» (*tolerantia* – стійкість, витривалість, терпимість), представленої у довідниковій та науковій літературі, чітко демонструє її комплексність та багатоаспектність і розглядається як загальнолюдська цінність, особистісна якість, властивість та характеристика.

У наукових розвідках, присвячених проблемі професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема, соціальних працівників, толерантність представлена як їх інтегративна якість або характеристика з визначеною компонентною структурою, яку складають: самопізнання (ідентифікація й рефлексія), терпіння (відсутність негативної реакції в конкретній ситуації), терпимість (подавлення негативних проявів поведінки, думок, звичок інших), повага (прийняття інших, їх

думок, цінностей, прагнень), спосіб життя спрямований на виконання професійних завдань, емпатія (розуміння інших), конструктивний діалог (взаємодія з іншими для досягнення мети), екстеріоризація (здатність сформулювати в інших толерантне ставлення) [18]; когнітивна (знання про толерантність), емоційна (складник толерантних відносин) і поведінкова складові (дії на основі толерантності) [19], а також різноманітні компоненти феномену (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, змістово-процесуальний, діяльнісний та ін.) [21].

Толерантність виступає однією з найважливіших багатоконпонентних характеристик соціального працівника, що зумовлює його толерантну взаємодію з клієнтами, забезпечуючи реалізацію професійної діяльності на принципах взаємоповаги, рівноправності, співпраці, розуміння, відкритості, конфіденційності, своєчасності, неупередженого ставлення тощо.

Толерантна взаємодія соціального працівника ґрунтується на конструктивній співпраці, позитивному сприйнятті та розумінні інших, доброзичливості, повазі та визнанні унікальності й цінності кожної особистості. Тільки на основі толерантної взаємодії соціального працівника з клієнтами можна налагодити довірливе спілкування та співробітництво у процесі надання соціальних послуг та підтримки всім, хто її потребує.

Проте, варто зазначити, що толерантність та готовність майбутніх соціальних працівників до толерантної взаємодії не формуються стихійно, а набуваються в ході цілеспрямованого та системного професійного навчання в закладах вищої освіти. Так, А. Ремньовою запропоновано педагогічні умови виховання толерантності майбутніх соціальних педагогів: мотиваційну готовність всіх суб'єктів освітнього середовища (викладачів, студентів) до організації толерантного простору; оновлення змісту навчальної інформації теорією педагогіки і психології толерантності; розробку і запровадження особистісно-орієнтованих та інтерактивних технологій, що сприяють вихованню толерантності; підготовку викладацького складу з метою визнання і освоєння нових технологій виховання толерантності (тренінги умінь, аналізу, конструювання, презентації способів розв'язання конфліктних педагогічних ситуацій); організацію толерантного простору у закладах вищої освіти [3]. О. Знобей представлено особливості формування толерантності у майбутніх фахівців соціальної роботи в процесі їх практичної підготовки через діагностику розвитку компонентів толерантності, організацію фахової практики за принципами поступового ускладнення діяльності, інтеграції, особистісної орієнтації на толерантність та включення до завдань практики відповідних видів пізнавальної та практичної діяльності [2]. О. Гутник розроблено технологію формування толерантності майбутніх соціальних педагогів в умовах професійного навчання, яка складається з інформативного етапу, етапів формування якостей толерантної особистості та їх екстеріоризації [1].

Узагальнюючи вищезазначене, рефлексуюмо, що формування готовності майбутніх соціальних працівників до толерантної взаємодії з різними групами клієнтів передбачає цілеспрямований процес їх професійної підготовки в умовах закладів вищої освіти, спрямований на:

– розвиток позитивної мотивації та зацікавленості проблемою формування толерантних відносин з майбутніми клієнтами, прийняття толерантності як ціннісної компоненти практичної соціальної роботи;

– розширення знань та уявлень щодо сутнісних та змістових характеристик толерантності й толерантних відносин, особливостей толерантної взаємодії з різними групами клієнтів на основі розуміння та прийняття їх різноманітності;

– рефлексивне осмислення, розуміння власної особистості, формування ціннісного ставлення до себе та оточуючих;

– формування емоційної стійкості, витривалості, стресостійкості, самоконтролю та здатності до саморегуляції;

– формування вмінь та навичок конструктивної взаємодії, ефективного безконфліктного спілкування, здатності толерантно висловлюватися та контролювати власну поведінку, конструювати позитивні відносини на засадах доброзичливості, взаємоповаги та рівноправності;

– набуття досвіду толерантної поведінки з різними суб'єктами взаємодії в процесі організації та участі у соціально значущих волонтерських ініціативах просвітницького, соціально-виховного, культурно-дозвілєвого змісту.

Отже, готовність майбутніх соціальних працівників до толерантної взаємодії з клієнтами передбачає їх здатність до конструктивної співпраці, прийняття та розуміння різних груп клієнтів, визнання їх унікальності й цінності та виступає важливою компонентою їх професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Література

1. Гутник О. Є. Реалізація технології формування толерантності студентів соціальних педагогів у виховній діяльності. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2011. № 3. С. 30–31
2. Знобей О. В. Формування толерантності майбутніх соціальних працівників у процесі практичної підготовки. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*. Одеса, 2020, № 23. С. 115–118.
3. Ремньова А. Г. Педагогічні умови виховання толерантності майбутніх соціальних педагогів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11 : Соціальна робота. Соціальна педагогіка* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 23. С. 87–94.

Чорна Людмила Олександрівна,

докторка економічних наук, професорка,
професорка кафедри управління та адміністрування:

Кудлаєнко Сергій Володимирович,

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри управління та адміністрування.
Житомирський інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»,